

केंद्र पुरस्कृत स्वाधार योजनेंतर्गत सन २०१६-१७,
२०१७-१८ व २०१८-१९ या वर्षांमध्ये कार्यरत
स्वयंसेवी संस्थांचे अनुदान वितरीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- स्वाधार-२०२४/प्र.क्र.४३/का-०३
नवीन प्रशासन भवन, तिसरा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक- १३ मार्च, २०२४

वाचा :-

१. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.२०८/का.०२, दि.२३/०३/२०१८
२. महिला आणि बाल विकास मंत्रालय, केंद्र शासन पत्र दिनांक २७ जून, २०१६ चे पत्र.
३. महिला आणि बाल विकास मंत्रालय, केंद्र शासन पत्र दिनांक १४/७/२०२२
४. महिला आणि बाल विकास मंत्रालय, केंद्र शासन पत्र दिनांक २३/०२/२०२४
५. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र. युजेजे-२०२१/प्र.क्र.१४२/का-०३ दि. १५/७/२०२२
६. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र. संकीर्ण-२०२३/प्र.क्र.१५४/का-०३ दि. ४ डिसेंबर, २०२३
७. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र. केंपुयो-२०२१/प्र.क्र.१२५/का-०३ दि. २९/०३/२०२३

प्रस्तावना :-

केंद्र पुरस्कृत स्वाधार योजनेंतर्गत राज्यातील निराधार निराश्रित, नैसर्गिक आपत्तीत/कौटुंबिक हिंसाचारामध्ये बेघर झालेल्या महिलांसाठी केंद्र पुरस्कृत स्वाधारगृह योजना राज्यात वाचा क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये राबविण्यात येत होती. सदर योजनेंतर्गत वाचा क्र. २ अन्वये केंद्र हिस्सा ६०% व राज्य हिस्सा ४०% असा अनुदान वितरणाचे निकष होते. सद्यस्थितीत सदर योजना प्रशासकीय कारणास्तव वाचा क्र. ३ येथील केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनान्वये मिशन शक्ती या कार्यक्रमांतर्गत “सामर्थ्य” या उपघटकांतर्गत असलेल्या “शक्ती सदन” या योजनेमध्ये विलीन करण्यात आली आहे. सद्यस्थितीत केंद्र पुरस्कृत स्वाधार योजनेंतर्गत अनुदान वितरणाबाबत Single Nodal Agency(SNA) खात्यामधून करण्याबाबतची कार्यपद्धती वाचा क्र. ५ येथील शासन निर्णयान्वये विहीत करण्यात आली आहे.

२. केंद्र शासनाने वाचा क्र. ४ अन्वये स्वाधार योजनेंतर्गत सन २०१६-१७, २०१७-१८ व २०१८-१९ करिता देय असलेला निधी चालू आर्थिक वर्षामध्ये वितरणासाठी उपलब्ध करून देण्यात आला आहे. त्याअनुषंगाने वित्त विभागाने वितरीत केलेल्या निधीच्या मर्यादेत स्वाधार योजनेंतर्गत केंद्र हिस्सापोटी राज्याच्या एकत्रित निधीमध्ये उपलब्ध असलेल्या निधीमधून सन २०१६-१७, २०१७-१८ व २०१८-१९ या आर्थिक वर्षांमध्ये कार्यरत असलेल्या स्वयंसेवी संस्थांना स्वाधार योजनेंतर्गत देय असलेला निधी वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र पुरस्कृत “उज्ज्वला” योजनेतर्गत सन २०२३-२४ मध्ये राज्य हिश्यापोटी रु. ११.७१ इतका निधी हा सुरक्षा व कल्याण, ०२ समाजकल्याण, १०३, महिला कल्याण ०२, स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्य (०२) (०८) उज्ज्वला योजना (२२३५ बी९८९) या लेखाशिर्षाखाली अर्थसंकल्पित करण्यात आला आहे. स्वाधार योजनेच्या राज्य हिश्याची रक्कम वितरीत करण्याकरिता उज्ज्वला योजनेसाठी अर्थसंकल्पित निधीमधून रु. १,७५,८७,८७६/- (अक्षरी एक कोटी पंचाहत्तर लाख सत्याऐंशी हजार आठशे शहात्तर रुपये फक्त) इतकी रक्कम पुनर्विनियोजित करुन स्वाधार योजनेसाठीच्या सुरक्षा व कल्याण, ०२ समाजकल्याण, १०३, महिला कल्याण ०२, स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्य (०२) (१०) स्वाधार योजना (२२३५ सी ०९२) या लेखाशिर्षाखाली . १,७५,८७,८७६/- (अक्षरी एक कोटी पंचाहत्तर लाख सत्याऐंशी हजार आठशे शहात्तर रुपये फक्त) जमा करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

केंद्र पुरस्कृत “उज्ज्वला” योजनेतर्गत सन २०२३-२४ मध्ये केंद्र हिश्यापोटी रु. १७.५६ इतका निधी हा सुरक्षा व कल्याण, ०२ समाजकल्याण, १०३, महिला कल्याण ०२, स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्य (०२) (०७) उज्ज्वला योजना (२२३५ बी९७१) या लेखाशिर्षाखाली अर्थसंकल्पीत करण्यात आला आहे. स्वाधार योजनेच्या केंद्र हिश्याची रक्कम वितरीत करण्याकरिता उज्ज्वला योजनेसाठी अर्थसंकल्पित निधीमधून रु. २,६३,८१,८१२/- (अक्षरी दोन कोटी त्रेसष्ट लक्ष ऐक्याऐंशी हजार आठशे बारा रुपये फक्त) इतकी रक्कम पुनर्विनियोजित करुन स्वाधार योजनेसाठीच्या सुरक्षा व कल्याण, ०२ समाजकल्याण, १०३, महिला कल्याण ०२, स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्य (०२) (०९) स्वाधार योजना (२२३५सी ०८१) या लेखाशिर्षाखाली रु. २,६३,८१,८१२/- (अक्षरी दोन कोटी त्रेसष्ट लक्ष ऐक्याऐंशी हजार आठशे बारा रुपये फक्त) जमा करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. याबाबतचे विवरण पुढील प्रमाणे आहे-

(रक्कम लाखामध्ये)

लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पित तरतूद	वितरीत तरतूद	खर्च	पुनर्विनियोजनाने घट	पुनर्विनियोजनाने वाढ	पुनर्विनियोजना नंतर शिल्लक तरतूद	प्रस्तवित वितरण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(5)	(6)	(7)
उज्ज्वला योजना (राज्य हिस्सा) (२२३५ बी ९८९)	११७१	६.७०	०.००	(-) १७६	--	९८८.३०	०.००
उज्ज्वला योजना (केंद्र हिस्सा) (2235 बी 971)	१७५६	००	०.००	(-) २६३.८२	--	१४९२.१८	०.००
स्वाधार योजना (राज्य हिस्सा) (२२३५ सी ०९२)	०.०८	००	००	--	(+) १७६	१७६.०८	१७६.००
स्वाधार योजना (केंद्र हिस्सा) (२२३५ सी ०८१)	०.०८	००	००	--	(+) २६३	२६३.९०	२६३.८२

उपरोक्त पुनर्विनियोजनानंतर केंद्र पुरस्कृत “स्वाधार” योजनेसाठी सन २०२३-२४ मध्ये उपलब्ध झालेल्या निधीमधून सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, ०२ समाजकल्याण, १०३, महिला कल्याण ०२, स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्य (०२) (१०) स्वाधार योजना (२२३५ सी ०९२) या लेखाशिर्षाखाली रु.

१,७५,८७,८७६/- (अक्षरी रुपये एक कोटी पंचाहत्तर लाख सत्याऐंशी हजार आठशे शहात्तर फक्त) इतका निधी तर सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, ०२ समाजकल्याण, १०३, महिला कल्याण ०२, स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्य (०२) (०९) स्वाधार योजना (२२३५ सी ०८१) या लेखाशिर्षाखाली रु. २,६३,८१,८१२/- (अक्षरी रुपये दोन कोटी त्रेसष्ट लक्ष ऐक्याऐंशी हजार आठशे बारा फक्त) इतका निधी ३१ सहाय्यक अनुदान वेतनेत्तर या बाबीखाली खर्ची टाकून वितरीत करण्यास मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

सदर निधी केंद्र पुरस्कृत “शक्ती सदन” योजनेकरिता HDFC बँकेत उघडण्यात आलेल्या Single Nodal Agency (SNA) या खात्यामध्ये थेट जमा करण्यात येईल याबाबतची दक्षता आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी घ्यावी. वाचा क्र. ५ व ६ अन्वये अनुक्रमे केंद्र व राज्य हिश्यापोटी Single Nodal Agency (SNA) खात्यावर जमा वितरीत करण्यात आलेला निधी व या शासन निर्णयान्वये केंद्र व राज्य हिश्यापोटी वितरीत करण्यात येणा-या निधीचे विवरण खालीलप्रमाणे आहे:

तपशील	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकूण
खात्यावर जमा निधी	९,३७,२८९/-	६,२४,८५९/-	१५,६२,१४८/-
सध्या वितरीत करण्यात येणारा निधी	२,६३,८१,८१२/-	१,७५,८७,८७६/-	४,३९,६९,६८८/-
उपलब्ध होणारा एकूण निधी	२,७३,१९,१०१/-	१,८२,१२७,३५/-	४,५५,३१,८३६/-

परिशिष्ट “अ” “ब” व “क” मध्ये विहित केल्याप्रमाणे स्वयंसेवी संस्थांना देय अनुदान त्यांच्या बँक खात्यामध्ये उपरोक्त निधीमधून वितरीत करण्यात यावे. आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांना या योजनेकरिता संनियंत्रक तसेच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर निधी विहित नियमानुसार वितरीत करण्याची कार्यवाही सात दिवसाच्या आत पूर्ण करण्यात यावी. व खर्चाबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र शासनास सादर करण्यात यावे.

सदर शासन निर्णय हा वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ७२/व्यय-६ दिनांक ११/०३/२०२४ अन्वये प्राप्त सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२४०३१३१६४१४६८५३० असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(ख. फा. नाईकवाडे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई,
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

- ४) मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/ सदस्य, विधानसभा/ विधानपरिषद, विधानमंडळ, मुंबई,
- ५) मा.मंत्री/ राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांची खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ६) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/ विधानपरिषद, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- ७) सर्व विधानसभा सदस्य/विधानपरिषद, विधानमंडळ, मुंबई,
- ८) मा.मुख्य सचिव,महाराष्ट्र राज्य यांचे उपसचिव,मंत्रालय,मुंबई,
- ९) सर्व विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- १०) प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानसभा),
- ११) प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानपरिषद),
- १२) सर्व विभागीय आयुक्त,
- १३) आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे,
- १४) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई,
- १५) सर्व सहायक आयुक्त मागास वर्ग कक्ष, कोकण विभाग, पुणे विभाग, नाशिक विभाग, नागपूर विभाग, अमरावती विभाग, औरंगाबाद विभाग,
- १६) सर्व जिल्हाधिकारी,
- १७) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
- १८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ शाखा, मुंबई,
- १९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई,
- २०) प्रबंधक, लोकायुक्त आणि उपलोकायुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई,
- २१) प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई, नागपूर, औरंगाबाद,
- २२) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई,
- २३) सचिव, राज्य माहिती आयोग,
- २४) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,
- २५) राज्यातील सर्व महामंडळे आणि उपक्रम यांचे व्यवस्थापकीय संचालक,
- २६) सर्व महानगर पालिकांचे आयुक्त,
- २७) सर्व मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा/नगरपालिका,
- २८) महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा व अनुज्ञेय) मुंबई /नागपूर,
- २९) महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर,
- ३०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
- ३१) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
- ३२) सर्व मंत्रालयीन विभागांच्या अधिपत्याखालील विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख,
- ३३) सर्व मंत्रालयीन विभाग, त्यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांच्या अधिपत्याखालील सर्व विभाग प्रमुख/कार्यालय प्रमुख यांना सदर पत्राची प्रत, त्यांच्या स्तरावरून स्वतंत्रपणे पाठवून कार्यवाही करण्याच्या सूचना देण्यात याव्यात.
- ३४) ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई,
- ३५) सर्व मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षांची मध्यवर्ती कार्यालये, महाराष्ट्र राज्य,
- ३६) निवडनस्ती, महिला व बाल विकास विभाग (कार्यासन -०३).

शासन निर्णय क्रमांक- स्वाधार-2024/प्र.क्र.43/का-03 दि.13/03/2024 चे परिशिष्ट “अ”

सन 2016-17 या वर्षामध्ये स्वाधार योजनेतर्गत प्रलंबित अनुदान असलेल्या स्वयंसेवी संस्था				
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	केंद्र हिस्सा (60%)	राज्य हिस्सा (40%)	एकूण
1	भगिनी निवेदीता प्रतिष्ठान, सांगली	2,66,777	1,77,851	4,44,628
2	सांची बहुउद्देशिय महिला मंडळ, जालना	5,69,364	3,79,576	9,48,940
3	अखिल भारतीय मागासवर्गीय समाज प्रबोधन संस्था, ठाणे	7,86,392	5,24,262	13,10,654
	एकूण	16,22,533	10,81,689	27,04,222

शासन निर्णय क्रमांक- स्वाधार-2024/प्र.क्र.43/का-03 दि.13/03/2024 चे परिशिष्ट “ब”

सन 2017-18 या वर्षामध्ये स्वाधार योजनेतर्गत प्रलंबित अनुदान असलेल्या स्वयंसेवी संस्था				
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	केंद्र हिस्सा (60%)	राज्य हिस्सा (40%)	एकूण
1	कौंसिल फॉर रुरल टेक्नॉलॉजी, औरंगाबाद	6,05,781	4,03,854	10,09,635
2	ज्योतिबा फुले सेवा ट्रस्ट, नांदेड	4,06,590	2,71,060	6,77,650
3	संधीनिकेतन शिक्षण संस्था, वडगाव, नांदेड	8,26,200	5,50,800	13,77,000
4	श्रीम. नरसाबाई महिला मंडळ, नांदेड	26,200	5,50,800	13,77,000
5	समता युवक मंडळ, नांदेड	8,26,200	5,50,800	13,77,000
6	मदरतेरेसा मागासवर्गीय महिला विकास मंडळ, लातूर, जळकोट	7,96,500	5,31,000	13,27,500
7	ग्रामीण विकास संशोधन व प्रतिष्ठान संस्था, नागपूर	5,18,071	3,45,381	8,63,452
8	लीगल लिटरसी मूव्हमेंट फॉर वुमेन, नागपूर	4,69,017	3,12,678	7,81,695
10	पटेल बहुउद्देशिय संस्था, नागपूर	5,85,900	3,90,600	9,76,500
11	भगिनी निवेदीता मंडळ, सांगली.	2,23,961	1,49,307	3,73,268
12	सांची बहुउद्देशिय महिला मंडळ, जालना	5,43,749	3,62,499	9,06,248
13	अखिल भारतीय मागासवर्गीय समाज प्रबोधन संस्था, ठाणे	8,06,080	5,37,387	13,43,467
	एकूण	74,34,249	49,56,166	1,23,90,415

शासन निर्णय क्रमांक- स्वाधार-2024/प्र.क्र.43/का-03 दि.13/03/2024 चे परिशिष्ट “क”

सन 2018-19 या वर्षामध्ये स्वाधार योजनेंतर्गत प्रलंबित अनुदान असलेल्या स्वयंसेवी संस्था				
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	केंद्र हिस्सा (60%)	राज्य हिस्सा (40%)	एकूण
1	असोशिएशन फॉर सोशल हेल्थ इन इंडिया, मुंबई	2,50,812	1,67,208	4,18,020
2	भगिनी निवेदीता प्रतिष्ठान, सांगली	5,42,729	3,61,819	9,04,548
3	रचना ट्रस्ट, नाशिक	8,86,536	5,91,024	14,77,560
4	मिनाक्षी महिला मंडळ, नाशिक	6,48,521	4,32,348	10,80,869
5	प्रियदर्शनी ग्रामीण आदिवासी सेवाभावी संस्था, दिपराज कॉम्प्लेक्स, संगमनेर, अहमदनगर	8,11,774	5,41,182	13,52,956
6	भारतीय आदिम जाती सेवक संघ, नवी दिल्ली, अहमदनगर	6,39,974	4,26,650	10,66,624
7	मुस्लिम वेलफेअर सोसायटी, नागपूर	6,46,080	4,30,720	10,76,800
8	उज्ज्वल गोडवना महिला मंडळ, वर्धा	6,91,945	4,61,297	11,53,242
9	लोकमंगल संस्था, गडचिरोली	4,89,316	3,26,210	8,15,526
10	रेणूका चॅरिटेबल ट्रस्ट, गडचिरोली	4,80,335	3,20,223	8,00,558
11	विदर्भ ग्रामीण विकास शिक्षण मंडळ, चंद्रपूर	6,09,242	4,06,161	10,15,403
12	राजश्री शाहू महाराज शिक्षण संस्था, चंद्रपूर	7,55,462	5,03,642	12,59,104
13	भारतीय आदिमजाती सेवक संघ, नागपूर नवी दिल्ली	5,90,224	3,93,483	9,83,707
14	लीगल लिटरसी मूव्हमेंट फॉर वुमेन, नागपूर	6,57,535	4,38,357	10,95,892
15	महात्मा गांधी विचार संवर्धन संस्था, नागपूर	3,75,265	2,50,176	6,25,441
16	पटेल बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर	5,60,160	3,73,440	9,33,600
17	ग्रामीण विकास संशोधन व प्रतिष्ठान संस्था, नागपूर	4,38,031.80	2,92,021.20	7,30,053.00
18	बाल विकास महिला मंडळ स्वाधार केंद्र, लातूर.	8,69,217.60	5,79,478.40	14,48,696.00
19	स्वयंसिध्दा महिला मंडळ स्वाधार केंद्र, लातूर	830404.8	553603.2	1384008
20	चैतन्य महिला मंडळ, पुणे	765171.6	510114.4	1275286
21	माता जिजाई बहुउद्देशीय महिला मंडळ, नांदेड	872400	581600	1454000
22	श्री. साई सेवाभावी संस्था, बालाजी सदन, उस्मानाबाद	812224.2	541482.8	1353707
23	कै. श्रीम. जानकाबाई (अक्का) तेंडुलकर महिला आश्रम, रत्नागिरी	187152.6	124768.4	311921
24	मागास जनसेवा समिती, बदामे कॉम्प्लेक्स, सोलापूर	958800	639200	1598000
25	भावना एज्युकेशन सोसायटी, विशाल नगर, सोलापूर	872400	581600	1454000
26	लोकमान्य शिक्षण प्रसारक मंडळ, लातूर	797758.8	531839.2	1329598
27	कै. मधुकरराव अवघाते प्रतिष्ठान, मुर्तिजापूर, अकोला	57777	38518	96295
28	पिपल्स एज्युकेशन सोसायटी, नारी स्वाधार केंद्र, बुलढाणा	205526.4	137017.6	342544
29	ग्रामीण विकास मंडळ, बनसोराळा, बीड	872400	581600	1454000
	एकूण	1,81,75,175	1,21,16,783	3,02,91,958